

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การคืนทรัพย์สินของกลางตามข้อ ๑๙ แห่งระเบียบกรมป่าไม้

ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๒

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ทส ๑๖๑๐.๔/๖๖๘๓ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ในการปฏิบัติงานของกรมป่าไม้มีการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และมีการตรวจยึดของกลางโดยเฉพาะยานพาหนะประเภทต่างๆ ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีนโยบายเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และกรมป่าไม้ได้ออกระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยได้กำหนดการปฏิบัติในการคืนของกลางไว้ในข้อ ๑๙ ภายหลังจากที่ระเบียบกรมป่าไม้มีผลใช้บังคับ ได้มีผู้มาร้องขอคืนของกลางที่ได้ยึดไว้ในระหว่างคดีตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ อันได้แก่ บรรดาเครื่องมือเครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๔ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้สามารถคืนของกลางไปเก็บรักษาหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

กรมป่าไม้เห็นว่า โดยเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดยานพาหนะที่บุคคลได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดไว้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่ายานพาหนะนั้นจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่นั้น เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาดำเนินการร้องขอรับยานพาหนะที่ได้ใช้หรือเคยเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดคืนไปในระหว่างที่การพิจารณาคดีนั้นยังไม่ถึงที่สุด ซึ่งหากมีการคืนยานพาหนะดังกล่าวไปก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาลว่าจะริบยานพาหนะนั้นหรือไม่ ผู้กระทำความผิดอาจนำยานพาหนะนั้นกลับมาใช้ในการกระทำความผิดซ้ำอีกครั้งหนึ่งได้ บทบัญญัติมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่บัญญัติให้คืนของกลางไปเก็บรักษาชั่วคราว จึงมีหลักการที่อาจจะไม่ตรงกับเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่มุ่งหมายจะปกป้องและรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ โดยในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่มีความเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

ฝ่ายที่ ๑ มีความเห็นว่า ข้อ ๑๙ วรรคสอง แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๘๕/๑ แห่ง

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๐๗๖๒ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุด บางกรณีอาจต้องยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นเวลานาน ทำให้สิ่งของนั้นชำรุดบกพร่อง เสื่อมประโยชน์ หรือเสื่อมราคา ก่อความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น สมควรกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้ดุลพินิจผ่อนผันให้บุคคลดังกล่าวรับสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายและเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้สุจริต ตลอดจนลดภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดูแลรักษาสิ่งของนั้น อีกทั้งไม่ขัดต่อมาตรา ๖๔ ทวิ และมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เนื่องจากข้อ ๑๙ วรรคสอง แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ เป็นการส่งมอบของกลางตามมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการขอรับยานพาหนะของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในระหว่างสอบสวนเท่านั้น มิใช่เป็นการคืนของกลางให้เป็นสิทธิขาดแก่ผู้ร้องขอคืนตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะคืนของกลางไปโดยเด็ดขาดแก่ผู้ใดจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ด้วย ซึ่งในการคืนของกลางต้องคืนให้กับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เนื่องจากอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับของกลางเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ประกอบกับศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ ๒๓๑๑/๒๕๔๓ สรุปได้ว่า การดูแลรักษาของกลางในระหว่างการสอบสวน ถือได้ว่ากรมป่าไม้กระทำการดูแลรักษาของกลางแทนพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเท่านั้น ไม่มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับของกลางแต่อย่างใด นอกจากนั้น ถ้าศาลมีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สินหรือยานพาหนะนั้น หรือผู้กระทำความผิดนำยานพาหนะนั้นกลับมาใช้ในการกระทำความผิดซ้ำอีก ข้อ ๑๕ แห่งกฎกระทรวงกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี แจ้งให้ผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนสิ่งของนั้นได้ ดังนั้น ข้อ ๑๙ วรรคสอง แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ จึงไม่ขัดกับมาตรา ๖๔ ทวิ และมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ

ฝ่ายที่ ๒ มีความเห็นว่า ข้อ ๑๙ แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ ขัดกับมาตรา ๖๔ ทวิ และมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เป็นกฎหมายเฉพาะไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ เมื่อมีผู้ร้องขอคืนรถยนต์ของกลาง เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการรถยนต์ของกลาง โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบรถยนต์ของกลางคืนให้แก่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ประกอบกับศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ ๑๔๐๑/๒๕๓๘ สรุปได้ว่า การที่เจ้าพนักงานป่าไม้เก็บรักษารถยนต์ของกลางซึ่งจับกุมได้พร้อมไม้แปรรูปที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๔ ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ แม็คดีอาญาจะยังไม่ถึงที่สุด พนักงานสอบสวนยังมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดต่อไปก็ตาม แต่การขอคืนของกลางต้องเป็นไปตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้ผู้มีอำนาจส่งคืนของกลางคือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยอนุมติรัฐมนตรี จำเลยซึ่งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนมิใช่ผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ในการคืนรถยนต์ของกลางแก่โจทก์ในเรื่องนี้ฝ่ายที่ ๑ ไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่า ถึงแม้มาตรา ๖๔ ทวิ และมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จะเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยเป็นกรณีการคืนทรัพย์สินที่ตกเป็นของกลางให้แก่ผู้ร้องขอไปโดยเด็ดขาด แต่กรณีการคืนของกลางตามมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา เป็นการคืบของกลางชั่วคราว เมื่อพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ไม่ได้กำหนดเรื่องการคืบของกลางชั่วคราวไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายทั่วไปคือ มาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๑๑/๒๕๔๓ ได้กลับหลักคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๑/๒๕๓๘ แล้ว

โดยที่เรื่องนี้มีความเห็นที่แตกต่างในประเด็นข้อกฎหมาย และเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ กรมป่าไม้จึงหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อโปรดพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเห็นฝ่ายใดถูกต้อง เพื่อกรมป่าไม้จะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมป่าไม้) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ มาตรา ๖๔ ทวิ วรรคหนึ่ง^๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏว่าทรัพย์สินที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดไว้ไม่ใช่ของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด มาตรา ๖๔ ตรี^๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของก่อนพนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือก่อนคดีจะถึงที่สุดได้ หากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากเจ้าของโดยการกระทำความผิดอาญา

^๑ มาตรา ๖๔ ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๖๔ ตรี ในกรณีทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีคืนทรัพย์สินหรือเงินแล้วแต่กรณี ให้แก่เจ้าของ ก่อนถึงกำหนดตามมาตรา ๖๔ ทวิ ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อทรัพย์สินนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดีที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด และ

(๒) เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินนั้นมาจากผู้เป็นเจ้าของโดยการกระทำความผิดทางอาญา

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการคืนทรัพย์สินของกลางในคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ข้อ ๑๙^๓ แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดไว้สองกรณี ดังนี้

๑. กรณีผู้ร้องขอคืนทรัพย์สินของกลางในระหว่างคดี และทรัพย์สินของกลางนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของกรมป่าไม้ ในวรรคหนึ่งกำหนดให้หน่วยงานของกรมป่าไม้ปฏิบัติตามมาตรา ๖๔ ตรี^๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนทรัพย์สินของกลาง โดยแจ้งต่อสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าเพื่อดำเนินการเสนอขออนุญาตการคืนทรัพย์สินของกลางจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าแจ้งขั้นตอนการดำเนินการให้ผู้ร้องขอคืนทรัพย์สินของกลางทราบ

๒. กรณีพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการร้องขอรับทรัพย์สินของกลางในระหว่างสอบสวนเพื่อปฏิบัติตามมาตรา ๘๕/๑^๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่ง

^๓ ข้อ ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอคืนของกลางระหว่างคดี และของกลางในคดีนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของกรมป่าไม้ ให้ปฏิบัติไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และให้หน่วยงานของกรมป่าไม้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนของกลางระหว่างคดีนั้นให้ครบถ้วนสมบูรณ์เท่าที่จะกระทำได้ แจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า เพื่อเป็นผู้ดำเนินการในการเสนอขออนุญาตการคืนของกลางระหว่างคดีจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าแจ้งขั้นตอนการดำเนินการให้บุคคลภายนอกผู้ร้องขอคืนของกลางทราบ

หากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการร้องขอรับของกลางเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ ให้ผู้บริหารหน่วยงานทำการส่งมอบของกลางที่ได้มีการร้องขอขึ้นให้แก่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี และให้จัดทำบันทึกส่งมอบของกลางโดยละเอียด โดยให้บันทึกปรากฏข้อความว่า “เป็นการส่งมอบของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ เท่านั้น มิใช่เป็นการคืนตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ตรี ซึ่งหากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการจะทำการคืนของกลางไปโดยเด็ดขาดให้แก่ผู้ใด จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา ๖๔ ตรี ด้วย” และภายหลังการดำเนินการ ให้จัดทำเป็นรายงานแจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าทราบทุกครั้ง และให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่านำวิธีปฏิบัติตามข้อ ๑๘ วรรคสอง มาใช้โดยอนุโลม

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๕ มาตรา ๘๕/๑ ในระหว่างสอบสวน สิ่งของที่เจ้าพนักงานได้ยึดไว้ซึ่งมิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ถ้ายังไม่ได้นำสืบหรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

การสั่งคืนสิ่งของตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งโดยมิชักช้า โดยอาจเรียกประกันจากผู้ยื่นคำร้องหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้บุคคลนั้นปฏิบัติ และหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือบุคคลดังกล่าวไม่ยอมคืนสิ่งของนั้นเมื่อมีคำสั่งให้คืน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจยึดสิ่งของนั้นกลับคืนและบังคับตามสัญญาประกันเช่นว่านั้นได้ วิธีการยื่นคำร้อง เงื่อนไขและการอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๕๐ ในวรรคสองกำหนดให้ผู้บริหารหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการกลุ่ม หรือผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ส่งมอบทรัพย์สินของกลางให้แก่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี พร้อมกับจัดทำบันทึกส่งมอบทรัพย์สินของกลางโดยละเอียด โดยระบุข้อความว่า “เป็นการส่งมอบของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ เท่านั้น มิใช่เป็นการคืนตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ตรี ซึ่งหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะทำการคืนของกลางไปโดยเด็ดขาดให้แก่ผู้ใด จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา ๖๔ ตรี ด้วย” และภายหลังการดำเนินการ ให้จัดทำรายงานแจ้งสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าทราบทุกครั้ง เพื่อสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าจะได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบทรัพย์สินของกลางว่าเคยนำมาใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้หรือไม่

กรณีตามข้อหารือ เมื่อพิจารณาข้อ ๑๙^๖ แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ เห็นว่า ในการคืนทรัพย์สินของกลางที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดไว้ในระหว่างการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หน่วยงานของกรมป่าไม้ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๖๔ ตรี^๗ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยบทบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็นบทยกเว้นของมาตรา ๖๔ ทวิ^๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจคืนทรัพย์สินของกลางที่ได้ยึดไว้ก่อนพนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือก่อนคดีจะถึงที่สุดได้ สำหรับขั้นตอนในการคืนทรัพย์สินของกลางของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในระหว่างสอบสวนตามมาตรา ๘๕/๑^๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกระบวนการหนึ่งในระหว่างการดำเนินคดี ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจผ่อนผันให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอรับสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหาย และเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้สุจริตตลอดจนเป็นการลดภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดูแลรักษาส่งของนั้น ซึ่งเป็นการคืนทรัพย์สินของกลางเพื่อนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราว มิใช่เป็นการคืนทรัพย์สินของกลางให้แก่เจ้าของโดยเด็ดขาดตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ด้วยเหตุนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการในการคืนทรัพย์สินของกลางตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๙ แห่งระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญาฯ จึงไม่ขัดกับมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และสอดคล้องกับมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ลงชื่อ) อชพร จารุจินดา

(นายอชพร จารุจินดา)

การไม่อนุญาตและให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลอาจเรียกประกันหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๘ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕, ข้างต้น

เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๕๔